

denne Tanke igjennem vil dertil høre, at ogsaa Realskolerne og de lærde Skoler begynde deres Undervisning med det tiende Aar. Man vilde da heri Landet have som Grundlag for al Undervisning Forskolen indtil det tiende Aar eller den Undervisning, som svarede til Forskolens, det være i private Skoler eller i Hjemmet, og da vilde man have ovenpaa den staaende tre Skoler; man vilde have den egentlige Almue- eller Kommuneskole for den store Masse af Landets Børn, som af naturlige Grunde ikke kunne komme videre; man vilde have Realskolerne, som da sandsynligvis vilde omfatte Tiden fra det tiende Aar til det 15—16de, og den høiere Skole, de lærde Skoler, omfattende Tiden fra det tiende til det attende Aar. Om denne Tanke er økonomisk gennemførlig, skal jeg henstille til nærmere Undersøgelse ogsaa for mig selv; men vil man have en Forbindelse, mener man, at det er rigtigt at arbejde hen til, at der ogsaa fra Almueskolen med nogenlunde Bøthed kan ske Overgang til de høiere Undervisningsanstalter, tror jeg, at dette er den eneste Vej, man kan gaa, naar man ikke vil pålægge de høiere Undervisningsanstalter. Hvad saa den egentlige Kommune- og Almueskole angaar og hvad der burde læres i den, er det min Overbevisning, at det tidligere Regjeringsforslag i saa Henseende har været meget godt og meget brugbart. Spørgsmaalet om Frikskoler, private Skoler, eller hvad man vil kalde den, skal jeg ikke indlade mig nærmere paa. Jeg er ikke nogen Hjende af de Skoler, jeg ser ikke rettere, end at man gjennem dem maa kunne opnaa en ligesaa god Undervisning som gjennem de offentlige Skoler. Hvorvidt man kan gaa i Understøttelser til dem, hvorvidt det vil være rigtigt at paalægge Kommunerne at yde det Bidrag til dem, som nærværende Forslag gaar ud paa at paalægge, vil jeg ikke udtale mig nærmere om nu ialtsald. — Jeg glemte før at omtale Mulkteringsystemet. Jeg kan godt forstaa, at man ikke føler sig overordentlig tiltalt af det nuværende Mulkteringsystem. Paa den anden Side fuldstændig at undvære det, tror jeg ikke, man kan. Det Forslag, som de Herrer have stillet til paa en vis Maade at fremkalde en særegen Art af anden Klasse Børn, som man kunde mulkttere, medens de øvrige ikke skulde mulkteres, har jeg en stor Betænkelighed ved fra Undervisningens Standpunkt, og det vil til Syvende og Sidst maasse ogsaa være temmelig haardt for dem, det kom til at gaa ud over. Skulde man ikke kunne overvinde sin Utilbøjelighed til Mulktering, naar man gik den Vej, som tidligere er foreslaaet fra Regjeringens Side? Det forekommer mig, at man derved vilde komme bort fra den daglige Mulktering uden Hensyn, som man nu med nogen Grund kan klage over. Det er — om jeg saa maa sige — theoretisk mindre vigtigt, men praktisk et særdeles vigtigt Spørgsmaal, det om Mulkteringen, som maa og skal ogsaa af

mig tages under den næsteste Overveelse, hvorledes det maatte kunne løses. Jeg har om, hvad der skal læres i Skolen, ingen Grund til nærmere at udtale mig, undtagen om eet Punkt, nemlig om Religionsundervisningen. De ærede Forslagsstillere vilde have Religionsundervisningen ud af Skolen; i Skolen skulde kun læses Bibelhistorie, men vel at mærke som en Del af Historieundervisningen, ikke som Religionsundervisning, og Religionsundervisningen skulde henvises til Folkekirkens Præster, altsaa vides ud af Skolen. I dette Punkt er jeg absolut uenig med de ærede Forslagsstillere. Jeg ser meget vel, at man fra et formelt pædagogisk Principstandpunkt kan erklære sig mod Religionsundervisning i Skolen. Man kan sige, at Pædagogik kun er anvendt Psykologi, at altsaa et Lærestof, som ikke psykologisk lader sig forsvare, maa holdes ude af Undervisningen. Da nu Religionsundervisning, grundet paa en bestemt Troslærelse, nødvendigvis gaar ud over al menneskelig Forstand eller ialtsald alle Børns Forstand, saa slutter man deraf, at det er Noget, som ikke kan være Gjenstand for Undervisning; men saa tillader jeg mig at bemærke, jeg tror, at denne Slutning, hvor formelt rigtig den end er, i Virkeligheden er gal. Man ser bort fra den historiske Sammenhæng i Samfundsudviklingen; man ser bort fra, at den ene Slekt staaer i uopløselig Forbindelse med den foregaaende, og at den største Feil, man kan begaa, er at gjøre blot et Forsøg paa at overføre de Baand, som binde Fortiden til Nutiden og Fremtiden, og at et af de stærkeste, de seigste Baand er Religionen. Det er min Overbevisning, at ved at kaste Religionsundervisningen ud af Skolen vil man gjøre Et til at opløse Samfundsforholdene. Jeg antager, at de Herrer ikke ville have nogen Tvivl om, at naar jeg har den Anskuelse, og naar det er min fulde Overbevisning, saa kan jeg ikke gaa ind paa de Herrer's Forslag i saa Henseende. De Herrer sige nok: Det, vi just ville, er det at stille Skolen og Kirken frit; vi ville give mere Tid i Skolen til anden Undervisning, som man mener kan være til mere Nytte for Børnene, og vi ville overlade til Kirken og dens Embedsmænd, Præsterne, at meddele Religionsundervisning. I Begyndelsen, maasse endog i længere Tid vil det ogsaa godt kunne gaa, og man vil ikke mærke nogen videre Følge i den Tid; men det vil ikke vare saa overordentlig længe, især i den Tid, hvor vi nu leede, hvor just disse Spørgsmaal: Religion eller Ikke-Religion bevæge Sindene stærkt, da vil det være fortere, end man selv tror, inden de nødvendige Følger af en saadan Foranstaltning ville indtræde. Naar først den egentlige Undervisning i Religion er ude af Skolen, saa vil man lidt efter lidt frasalde Fordringen om, at Læreren skal være en kristelig Mand. (Udbrydelse.) Jeg hører, at et æret Medlem siger, at